

**EU – PHARE BUSINESS SUPPORT PROGRAM SME – FIT
INFORMATION CAMPAIGN**

NOVA EVROPA

in

frizerska dejavnost

**Avtorji
prof. mag. Stefan Hlawacek
ing. Martina Orsulova
Marjan Ravnik**

December 2004

1. Učinki vstopa Slovenije v EU na slovensko frizersko dejavnost

Evropska unija je v svojih ustanovitvenih aktih opredelila oblikovanje enotnega notranjega trga kot enega temeljnih elementov. Notranji trg je opredeljen kot področje brez notranjih meja, na katerem so zagotovljene t. i. štiri svoboščine. Te se, kot rečeno, nanašajo na prost pretok blaga, oseb, storitev in kapitala.

Uresničevanje teh svoboščin omogoča, da gospodarski subjekti lahko izdelujejo in prodajajo svoje izdelke skladno s sistemom svobodne konkurence v tisti državi članici EU, v kateri so razmere zanje najbolj ugodne. Prav tako lahko kjerkoli ustanovljajo podjetja in svobodno izbirajo vire financiranja. Delavci imajo svoboden dostop do delovnih mest kjerkoli v Uniji in se s svojo družino lahko nastanijo v kateri koli državi članici.

Sistematično preverjanje in nadzor, ki sta potrebna za zagotovitev spoštovanja predpisov, potekata znotraj notranjega trga in ne ob prehodu državnih meja.

1.2 Prost pretok blaga

Od navedenih štirih svoboščin zavzema prost pretok blaga z gospodarskega vidika najbolj pomembno mesto. V grobem povedano to vsebuje:

- odpravo carinskih dajatev,
- odpravo dajatev z enakovrednim učinkom (različni davki, takse, stroški statističnega spremljanja itd.),
- prepoved količinskih omejitev (kontingenti),
- prepoved ukrepov z enakovrednim učinkom (ukrepi, ki niso v neposredni povezavi s prehodom blaga preko meje, vendar predstavljajo večjo oviro kot za domače blago, npr. strog fitosanitarni pregled).

To pomeni tudi za slovenske frizerje večjo možnost izbire proizvodov, ki jih uporabljajo pri svojem delu in nakup teh proizvodov brez kakršnih koli omejitev na mejah. Posledica tega so tudi manjši stroški nabave.

Na zmanjšanje cene proizvodov vpliva tudi večja konkurenca na strani ponudbe in manjše število posrednikov.

1. 2. Prost pretok oseb

Prost pretok oseb vključuje:

- prosto gibanje delavcev (vsak državljan države članice EU, ne glede na njegovo prebivališče, lahko v drugi državi članici sprejme in opravlja delo kot delojemalec v skladu s predpisi, ki veljajo za zaposlovanje državljanov te države),
- svobodno ustanavljanje sedeža tistih, ki samostojno opravljajo svojo dejavnost ali poklic,
- državljanske pravice,
- vzajemno priznavanje poklicnih kvalifikacij (diplom, spričeval in drugih dokazil o formalni izobrazbi),
- koordinacijo sistemov socialne varnosti.

Prosto gibanje delavcev

Princip prostega pretoka oseb omogoča vsakemu delojemalcu, ki je državljan države EU prosto izbiro lokacije za delo v vsaki državi, članici EU in sicer v skladu s principom enakopravnosti, ki ga zagotavlja ta država svojim državljanom. Namen tega principa je vzpostavitev delovnega trga na celotnem področju EU. Državljan EU smejo delati v katerikoli državi, članici EU brez delovnega dovoljenja. Za njih veljajo enaki pogoji zaposlovanja kot za lokalno delovno silo. Plače in ostali delovni pogoji morajo biti enaki za vse zaposlene. Zakonodajca na področju socialnega zavarovanja zagotavlja, da lahko zaposleni, ki delajo v drugi državi članici EU, seštevajo pridobljene pravice v drugi državi članici EU.

Vendar svoboda pretoka oseb iz novih članic EU trenutno velja samo med novimi članicami in Irsko, Veliko Britanijo in Švedsko. Ostale stare članice EU so uveljavile možnost, da ohranijo obstoječe omejitve na trgu delovne sile do 1. maja 2006, kar pomeni, da za delavce držav novih članic veljajo enake omejitve kot so bile pred vstopom teh držav v EU. Obstaja tudi možnost podaljšanja tega prehodnega obdobja za nadaljnjih pet let. V skladu z izpogajano pravico je Slovenija uvedla tudi recipročne ukrepe za zaposlovanje delovne sile iz držav članic EU, ki niso odprle svojega trga delovne sile.

Za slovenske frizerje to konkretno pomeni, da lahko pod enakimi pogoji kot veljajo za Slovence, zaposlujejo delovno silo iz držav članic, s katerimi velja prost pretok delovne sile, za zaposlovanje delavcev iz držav, ki imajo omejitve (npr. Italija in Avstrija), pa veljajo enaka pravila kot pred vstopom Slovenije v EU (tuji delavec potrebuje delovno dovoljenje).

Svoboda ustanavljanja podjetij

Ta svoboščina omogoča, da lahko vsakdo ustanavlja podjetja kjerkoli na področju notranjega trga EU.

Do vstopa Slovenije v EU so državljani članic EU lahko ustanavljali podjetja v EU pod pogojem, da so zaposlili slovenskega direktorja oziroma svojega (tujega) direktorja, ki pa je moral imeti delovno dovoljenje. Enako je veljalo tudi obratno, če so Slovenci želeli ustanoviti podjetje v katerikoli članici EU. Tako stanje ostaja še naprej (vsaj do 1. maja 2006) v odnosih med Slovenijo in »starimi« članicami EU. V odnosu Slovenije do »novih« članic EU in Irske, Velike Britanije in Švedske pa je uvedena popolna liberalizacija.

Strah pred množičnim ustanavljanjem tujih podjetij v Sloveniji je odveč. Statistika preteklih širitev EU namreč kažejo, da je bilo samo 0.3% podjetij ustanovljenih s strani oseb, ki niso državljani države, kjer je bilo podjetje ustanovljeno.

Poleg tega predstavlja dodatno oviro za vstop tujih podjetij na slovenski frizerski trg tudi tradicionalna navezanost strank na obstoječe frizerske salone in tudi jezik, saj je jezikovno sporazumevanje ravno na področju frizerske dejavnosti zelo pomembno.

Medsebojno priznavanje kvalifikacij

Poklicni sistemi kvalifikacij v različnih državah, članicah EU, niso poenoteni. Medsebojno priznavanje poklicnih kvalifikacij je zato predpogoj za prost pretok delovne sile. V EU je to področje urejeno z vrsto specifičnih direktiv o vzajemnem priznavanju kvalifikacij, ki predstavljajo pravni temelj za uresničevanje načela prostega pretoka delovne sile z vzpostavitvijo enotnih kriterijev in pogojev za olajšanje postopkov priznavanja poklicnih kvalifikacij za opravljanje reguliranih poklicev in reguliranih poklicnih dejavnosti.

V tem smislu je bil junija 2000 tudi spremenjen slovenski obrtni zakon, s tem da je uskladitev stopila v veljavo 1. maja 2004, ko je Slovenija vstopila v EU. Uskladitev se nanaša na pogoje za opravljanje dejavnosti v primeru, ko prosilec ne izpolnjuje kvalifikacijskih pogojev, ki so določeni z zakonom države, v kateri želi opravljati obrt. Pogoji so:

- 1) če je prosilec šest zaporednih let opravljal samostojno dejavnost ali bil odgovorna oseba za vodenje podjetja;
- 2) če je tri zaporedna leta opravljal samostojno dejavnost ali bil odgovorna oseba za vodenje podjetja, pri čemer lahko dokaže, da je za ta poklic opravil vsaj triletno predhodno usposabljanje, potrjeno s certifikatom, ki ga prizna država oziroma po mnenju pristojnega telesa popolnoma izpolnjuje njegove zahteve;
- 3) če je tri zaporedna leta opravljal samostojno dejavnost, pri čemer lahko dokaže, da je ta poklic opravljal najmanj pet let kot nesamostojno dejavnost (bil zaposlen kot delavec);
- 4) če je bil pet zaporednih let na vodilnem položaju, pri čemer je najmanj tri leta delal na tehničnih delovnih mestih in bil odgovoren za enega ali več oddelkov v podjetju, če lahko dokaže, da je za ta poklic opravil najmanj triletno predhodno usposabljanje, potrjeno s certifikatom, ki ga prizna država oziroma po mnenju pristojnega poklicnega ali strokovnega telesa popolnoma izpolnjuje njegove zahteve.

Na področju slovenske frizerske dejavnosti, ki je v skladu s slovenskim obrtnim zakonom uvrščena v obrtno dejavnost, za opravljanje katere se zahteva mojstrski izpit, medsebojno priznavanje kvalifikacij pomeni, da državljanom članic EU, ne bo potrebno opravljati mojstrskega izpita, če bodo uspeli dokazati svojo strokovno usposobljenost v skladu z navedenimi zahtevami.

1.3 Prost pretok storitev

Svoboda prostega pretoka storitev pomeni, da vsakdo lahko iz države, kjer ima sedež, opravlja storitve kjerkoli v EU.

Vsak podjetnik lahko pošlje svoje delavce, ki prejemajo plačo v državi članici EU, kjer ima sedež, da opravljajo storitve v drugi državi članici EU, s tem, da mora pri tem upoštevati pravo v državi, gostiteljici. Odločitve o tem so v pristojnosti vsake države, članice. V principu pa podjetniki in njihovi zaposleni ne plačujejo dvojnih prispevkov za pokojninsko in socialno zavarovanje.

1.3 Prosti pretok kapitala

Prost pretok kapitala je pomemben predpogoj za nemoten pretok blaga in storitev.

Liberalizacija in vse večja konkurenca povzročata zmanjšanje cene kapitala in lažji dostop do finančnih sredstev.

Za prost pretok kapitala obstaja vrsta različnih možnosti:

- neposredne naložbe
- naložbe v nepremičnine
- posli z vrednostnimi papirji, s katerimi se običajno trguje na kapitalskem trgu
- posli z enotami skladov oziroma investicijskimi kuponi
- posli z vrednostnimi papirji in drugimi instrumenti, s katerimi se običajno trguje na denarnem trgu
- posli v zvezi s tekočimi ali depozitnimi računi pri finančnih institucijah
- krediti povezani s komercialnimi posli
- finančna posojila in krediti
- garancije in druga jamstva
- transferji v povezavi z zavarovalniškimi pogodbami
- osebna kapitalska gibanja (posojila, darila, dote, zapuščine, poravnava dolgov imigrantov v državo prejšnjega bivanja, premoženjski transferji imigrantov, transferji prihrankov imigrantov v državo prejšnjega bivanja)
- fizični izvoz in uvoz kapitala (vrednostni papirji, plačilna sredstva)
- druga kapitalska gibanja (zapuščinski davek; odškodnine, če imajo značaj kapitala; povračila v primeru odstopanj od pogodbe, če gre za kapitalske posle itd.)

2. Davčna zakonodaja

Cilj EU je harmonizacija nacionalnih sistemov obdavčevanja zaradi zmanjševanja kontrol na mejah, zmanjševanja stroškov administracije in zmanjševanja nelegalne konkurence.

V EU na področju davkov niso začrtana stroga pravila. Zahteva pa se spoštovanje pravila fiskalne nevtralnosti, t.j. enakega davčnega obravnavanja blaga tako domače proizvodnje kot tudi uvoženega iz tujine ali iz drugih članic.

Posredni davki

S posrednimi davki, kot sta davek na dodano vrednost in trošarine, so obdavčeni proizvodnja in potrošnja blaga ter storitev. Enotne stopnje davka na dodano vrednost niso predpisane,

določena je le spodnja meja, tako da je spodnja stopnja lahko najmanj 5% in zgornja najmanj 15%.

Določene vrste proizvodov, kot npr. alkohol, tobak, naftni derivati itd., so obdavčene dodatno še s trošarinami, ki se prištejejo k osnovi za davek na dodano vrednost.

Trgovina s proizvodi med davčnimi zavezanci na območju EU se obdavčuje v skladu z davki za nabavo izdelkov v namembni državi.

Neposredni davki

Neposredni davki, npr. davek na dohodek, davek na kapitalni dobiček, davek na dobiček podjetij itd., so v EU še neusklajeni. Medtem ko je bila harmonizacija posrednih davkov potrebna zaradi odprave ovir v trgovanju in zagotovitve konkurenčnosti, pa se zahteve po harmonizaciji tudi neposrednih davkov pojavljajo šele v zadnjem času.

3. Čas obratovanja

Čas obratovanja ostaja tudi po vstopu v EU v pristojnosti nacionalne zakonodaje.

V primerih, ko predstavniki frizerjev v pogajanjih s socialnimi partnerji dosežejo skrajšanje delovnega časa, skrajšanje velja samo v nacionalnih okvirih.

4. Možnosti in riziki za slovenske frizerje po vstopu Slovenije v EU

Možnosti in riziki za slovenske frizerje bodo tudi v prihodnosti v tesni povezavi z odnosom do strank.

Konkurenca na področju cen bo večja zaradi liberalizacije cen na področju frizerskih storitev ter zaradi povečanih plač v temu sektorju. Frizerji bodo tako morali biti pozornejši na konkurenco.

Možnosti za uspeh znotraj EU imajo tisti frizerji, ki bodo zadovoljili stranke z dobro kakovostjo, nego in svetovanjem ter z oglaševanji in posebnimi ponudbami, hkrati pa se trudili obdržati te stranke tudi na podlagi telefonskih klicev, pisem, čestitk.

Posebno pozornost je potrebno posvetiti raznolikosti zahtev strank: na eni strani so to stranke, ki so pripravljene plačati visoko ceno za kakovostne usluge, na drugi strani so stranke, ki želijo nižje cene in imajo tudi manjše zahteve glede kakovosti storitev.

Strah pred množičnim ustanavljanjem tujih podjetij v Sloveniji na področju frizerske dejavnosti je odveč. Poleg še obstoječih ovir na področju prostega pretoka oseb in komplikacij pri dokazovanju strokovne usposobljenosti, predstavlja dodatno oviro tudi poznavanje slovenskega jezika, ki se zakonsko sicer ne zahteva, je pa v praksi potrebno, saj je jezikovno sporazumevanje ravno na področju frizerske dejavnosti zelo pomembno.